

ОДГОВОРИ

ШИШАЊЕ (ЧУПАЊЕ) КОСЕ У ЖАЛОСТИ

У вези са питањем професора Тих. Р. Ђорђевића, постављеним у III књизи Гласника Скопског научног друштва стр. 344—345 (и даље подаци, у истом Гласнику, књига VII—VIII, стр. 410—411; Годишњица Николе Чупића, књ. XLVII, стр. 171—175) дајем, овде, неколико података из наше (и француске) старе и средње књижевности, који могу бити од интереса, у вези са постављеним питањем.

Први се помен налази у Животу Алексија Божјег човека: Житије и живот чловека којега Алексије—(Стојан Новаковић, Примери књижевности и језика старог и српско-словенског, Београд 1904, стр. 470—471) — „Слышашыи же мати его, яко сынъ не есть, отвързе окныце свєє и растръза ризы свєє, и власи свєє (тръзаше) и жалостно глєдаше сына свєєго...“

Други сам пример забележио код песника Марка Марулића (Pjesme Marka Marulića, Stari pisci hrvatski I, Zagreb 1869) у *Libru šestom* његове „Judite“, стих 59—62. Кад је Олофернов слуга Вагав ушао у шатор свога господара, да га пробуди, он

„Ugleda trup zgora, gdi leži prez glave,
a pod njim je kora postilje krvave.
Zavapi i plave razdri o se rube,
i brade pahljave sidine oskube;

Трећи пример сам нашао код песника Доминка Златарића (XVI век), у песми *U smrt istoga*, [*Bartolomea Pešona*] *gospodi Fiori Zuzorić ženi njegovoj*, стих 5—10:

Njega ti u mlados najljepšu smrt uze,
a našu svu radost obrati u suze;
jer s tobom plač dili svaki duh videći
tvu lipos gdi cvili u crnoj odeći.
I mramor cijepa se za žalos u sto dil,
čim trgaš tve vlase i grdiš obraz bil...

(Djela Dominka Zlatarića, Stari pisci hrvatski XXI, Zagreb 1899, 154—155).

Четврти пример забележио сам код Антуна Сасина, (песника XVI века) у његову спеву *Razboji od Turaka* (Stari pisci hrvatski XVI, Zagreb 1888, стр. 175) и то у првом *Razboju*, слих 127—131:

„Kada začu toj sultana
Mehmed-bega tužna mati,
grozno poče tuj plakati
k caru pođe *raskosana*
i obeća caru dati...“

За израз *raskosan* испор. Stulli Joakim: Rječnoslovje... II 285; и Rječnik hrvatskoga jezika F, Ivekovića — J, Broza II 303,

Пети пример забележно сам код истог песника, у песми: *Antun Sassi u smrt gospodina Điva Simova Bunića, svoga draga prijatelja* (St. pisci XVI, стр. 162), стих 49—52:

„jučer prodoh priko grada,
to t'žalosna mrtva nose
tvoga Điva; moje kose
sve istrghah tuj od jada.“

Шести пример сам нашао у једној адеспотној песми која почиње: *Počinja razboj i tužba kralja ugarskoga* (dr. Franjo Fancev, Mohačka tragedija od god. 1526 u suvremenoj hrvatskoj pjesmi, Nastavni vjesnik XLIII, 1934|35, st. 18—28), стих 149—156:

„Tada Turci sikući na pišce napriše,
bijući, budući okolo obstriše.
Jur junake toli mrtve jah gledati,
da krvju zemlju lti krstjanom plivati.
Mnozi me zovihu, uzdvignuvši glase,
a plačuć skubihu bradu tere vlase:
Pomoz' pomoz' kralju gospodine,
ter vojsku ti tvoju ne daj da izgine!“

Најзад чупање косе у жалости забележно сам у француском епу *La chanson de Roland* (ed. Joseph Bédier, L'Édition d'Art, H. Piazza, Paris, 1931) стихови 2414:

„Tiret sa barbe cum hom ki est iret“
(il turmonte sa barbe en homme rempli d'angoisse),

2930—932: „Sa barbe blanche cumomet a detraire,
Ad ambes mains les cheveles de sa teste.
Cent mile Francs s'e pasment cuntre tere“.
(Il tire sa barbe blanche, de ses deux mains arache les
cheveux de sa tête. Cent mille Français se pâment contre terre)

2943: „Plaret des oilz, sa blanche barbe tiret“, стих 4001.
(Il pleure, tire sa barbe blanche); id. 3712.

Х. Поленаковић